Szalay László Pál

Vivat, crescat, floreat Academia!

A tiszta szellem, az elevenné változtató lélek és az eltántoríthatatlan cselekvés kisugárzásának helyén gyülekezetek december 10-én délután a Sárospataki Református Teológiai Akadémia barátai. Mint egy harcászati seregszemlém, úgy vonultak fel a református templom és kollégium között az ikonikus, meghatározó, korszakokat fémjelző személyek, a sereg élen pedig a kollégium zászlaja. Csak épp ez a sereg az élet egy másik síkján fogott „fegyvert" és nem is akárhol edzett vasakat markoltak fel, hanem a lélek kohójának reprezentánsait. Mintha az idő általános törvényeinek az Ura egy picit félretette volna a következetességét, és a múlandóság jegyeit múlhatatlan értékekre cserélte volna. Az idő sűrűsödésének pillanatához való hozzáférés, a time gate belépő kódja feloldásra került és plakátokon keresztül kiáltotta bele a világba: SRTA 70 / 30. A hozzáférés nyílvános mind offline, mind online formában, az akadémiai közgyűlés megnyitásra került.

A hálaadó alkalom egyik vezérigéje a pataki templom szószékéről, Pásztor Dániel püspök ajkártól hangzott el: *„Jó az Úr!"* (Náh 1:7) A történelem/egyéni történet értelemzési keretét megadó mennyei szózat igazsága nem halványul semmiféle emberi érzület, historiai torzulás, teológiai zsákutca következtében. Az axióma axióma marad az ember kicsinyhitűsége, zavarodottsága, az ég sötét felhői, tornádót prüszkölő égi paripái közepette is. A *„miért engedtére"* a felelet hatványozottan nehezebb a vakbuzgó hitnél. Az égi mezők kalászait morzsolgató ember nem csak szemlélni, de érteni is akarja balsorsa nyilait. Pásztor Dániel püspök úr a daliás paripa megzabolázásához hasonlította a teológia 70 évvel ezelőtti sorsát, amikor kötőféken, vagy rövid pórázon vezetik a nemes állatot. Nem a maga elgondolása, kedve szerint mozdul, hanem attól függően, aki a póráza végén áll. A szűk keretek között is fel lehet ismerni a szolgálat, az engedelmesség, a hűség és a hit cselekedeteit.

Az ünnepi közgyűlés teológia és történelmi visszatekintéssel és helyzetértékeléssel folytatódott. Enghy Sándor professzor a teremtő, kreátor Istentől indult, aki mindent jónak alkotott meg, és eljutott egészen az újjáteremtő, rekreátorig, aki a pusztulás völgyében képes a halott csontokat új életre kelteni. Ezékiel prófétára az Úr ezeket az Igéket bízta: *„Így szól az én Uram, az ÚR: Íme, felnyitom sírjaitokat, és kihozlak sírjaitokból, én népem, és beviszlek benneteket Izráel földjére."* A Lélek a négy égtáj felől megérkezett és megelevenítette és megeleveníti a száraz csontokat is. Csorba

Dávid a 126. zsoltár szerepét emelte ki a teológia viszontagságos történetével kapcsolatban. A sorsfordító pillanatokban újra és újra visszhangként, refrénként, emlékeztetésként az Ige tisztán és érthetően a helyére teszi a lelkek sóvárgását, nyugtalanságát, kétségét és örömét. A 126. zsoltár hangzott el a kollégiumi igazgatótanács ülésén 1951-ben Nagy Barna tolmácsolásában*: „hozd vissza Uram a mi foglyainkat, mint patakokat a déli földről."* Ennek a zsoltárnak a bíztatása, volt, hogy egyenesen az Egyesült Államokból érkezett. Patak egykori, 344. szeniorától, Bertalan Imrétől, aki a teológia újraindítása alkalmából hozta az óhazába a drága Igéket, amikor egyidejűleg az aranyjubileumára és doktorrá avatására is sor került. Csorba Dávid a zsoltárt újra aktualizálta gondolatai zárásaképpen, amikor a harmadik versét idézte: *„Hatalmas dolgokat tett velünk az Úr, ezért örvendezzünk."*

A közgyűlés kitüntetések átadásával folytatódott, amikor két, a teológia és a kollégium életében múlhatatlan érdemeket szerző egykori professzor méltatása következett. Először a 90 esztendős Benke György került a figyelem középpontjába, akit Dienes Dénes professzor laudált. A hosszú, tevékeny és áldott életpálya gyülekezeti, egyházszervezői és tudományos területen is kiemelkedő eredményeket mutat. Benke György nem csak járt a Sárospataki Református Kollégiumba, mint kisdiák és egy évet, mint teológus, hanem később a tudományos gyűjteménynek és a teológiának is lehetett szorgos napszámosa. Nyugdíjba a teológia rektori székéből vonult. A teológia újraindításában neki is és a másik kitüntetett, Győri István munkájának elvitathatatlan szerepe volt. Győri professzor laudálását egykori tanártársa Jaap Duedens végezte. Akinek holland származása, többnyelvűsége, felettébb ízessé teszi a magyar nyelven történő megszólalását. Mélyreható elemzésében sok személyes vonásról emlékezett meg, mint a természet szeretetére való nevelés, a görögországi utazás a diákokkal, a Varga Zsigmond-féle görög nyelvkönyv újrakiadása a tanítványok bevonásával. Beszédének csúcsán Győri Istvánt a teológus hallgatók atyjának, feleségét, Ibolyát, pedig anyjának nevezte. A Kollégiumért Díjakat a méltatások után Pásztor Dániel püspök úr adta át.

Az ünnepség a teológia imatermében folytatódott, ahol Szatmári Emília és Csorba Dávid, mint az alkalom szervezői végezték a konferálás hálás feladatát. Két részre tagolódott az ünnepi együttlét. Egyrészt a teológia bezárásáról és az újra indításáról való történelmi megalapozottságú és személyes hangvételű megszólalások, valamint a teológia négy 65 esztendőt betöltött professzorának a köszöntése. A történelmi megalapozást Dienes Dénes professzor, a személyes visszaemlékezéseket pedig Benke György, Szabó Dániel és Molnár Sándor tették meg. Fergeteges tabló rajzolódott ki a jelenlévő hallgatóság előtt. Történelmi és jelenvaló sze-

mélyek rajzolódtak ki a képzelet falán, amint a nagy öregek és az első végzett évfolyam képviselője az emlékek tárházában elkezdett matatni. Dienes Dénes kiemelte előadásában, hogy mennyire nem volt megalkuvó és lojális a rendszerrel a kerület és a teológia. Nem szolgáltatták ki az evangélium ügyét a kommunista hatalom kénye kedvének. Ugyan a legtöbb, amit tehettek a lelkiismeret szava volt, de statisztálni nem akartak az ördögi tervhez.

Benke György azokat a tanáregyéniségeket vonultatta fel, akik a pataki kollégium lelkületét meghatározták. Személyes élményekben és történelmi adalékokban nem volt hiány, kezdve a nagy emberek látogatásától felidézve Rákosi Mátyás és Péter János pataki vizitációját. A sárospataki teológusok debreceni átvétele következményeinek ismeretét is árnyalta azzal, hogy a Molnár Ambrus és Szigeti Jenő beszélgetéséből leszűrhető frakciózást, gyűlölködést, maga az elbeszélő nem tapasztalta.

Szabó Dániel a teológia újraindulásának mámorát idézte vissza. A támogatók sokaságát, akik minden segítséget igyekeztek megadni, a külföldi barátokat, élükön Eugene Osterhaven professzorral. Beszélt arról, hogy miként tették ki az előkészületi szakaszban a Püspöki Hivatalra, hogy 0-24 -ig nyitva táblát. Aztán a professzorok és diákok Patak irányába történő mozgósításáról mesélt. Elmondta milyen maratoni tárgyalás végén sikerült az első Patakon lakó professzort, Győri István meggyőznie az ügy fontosságáról. Aztán arról, hogy a Debrecenbe fel nem vett diákok adatait, hogyan szerezték meg úgymond a szemetesből.

Molnár Sándor pedig mint az első végzett évfolyam képviselője arról anekdotázott, hogy miként jöttek ide, és kiket találtak itt. Volt itt megmagyarázhatatlan takarítónői látomás, életmentés a Bodrogon, feleségre találás, szóval valóban minden. Diáktársak, tanárok, kurzusok, vizsgák, a kollégiumi élet hangulata kivétel nélkül előkerült. Elhangzott a város magnetikus erejét firtató költői kérdésre a szlogenszerű válasz: *„Mert Patak, az Patak."*

A Pataki Szellem megidézése után, ha lehet még ünnepélyesebben folytatódott az alkalom, hiszem 4x65 év előtt tisztelgett a kollégium közössége: Fodor Ferenc, Szathmári Béla, Enghy Sándor és Dienes Dénes. A köszöntések az élet- és jellemrajzot, valamint teológus karakterisztikát egyaránt kimerítették. Az elérzékenyülés és a nevetés egyaránt kerülgette a felköszöntötteket, nem győzték a gombócot a torkukból nyeldesni A kötelező maszk jótékonyan elfedte az arcukra ülő érzelmek rohamait. Nem akármilyen ajándékokat készítettek a számukra, hanem egy – egy köszöntő kötetet, ahol pályatársak, barátok, családtagok, atyák és fiak

egyaránt nemes, veretes, személyes, szakmai írásokkal fejezik ki megbecsülésüket.

Az emlékezést és ünneplést szervezők az alkalom végén azt kérték a jelenlévőktől, hogy a teológia megszüntetése és újraindulása kapcsán őrzött történeteket ne tartsák magukban. Ez a nap nem volt elegendő arra, hogy mindenki megszólaljon, és átadja azt, amit a számára jelent az Alma Mater. A személyes történetek minden formája érdekli a korszakot kutató Szatmári Emiliát és Csorba Dávidot, akik egy digitálisan is hozzáférhető gyűjteményt szeretnének létrehozni. A közös szelfik után a Mudrány Étterem várta a vendégeket, hogy csillapítsák egyrészt étvágyukat, és a beszélgetések labirintusában a kíváncsiságukat is a rég nem látott ismerősök, barátok iránt. Élj, növekedj, virágozz továbbra is, még inkább drága pataki Akadémia, hogy kapuid hosszú ideig nyitva álljanak a régiek és az újonnan betérők előtt!